

Redactie:

D. Roethof-Ensing
Spinozalaan 283
Voorburg (Z.H.)
Telef. (070) 86 54 66

Administratie:

Oudegracht 152
Postbus 114
Utrecht

Verschijnt
Maandelijks

Abonnementsprijs
f 3.- per jaar

mei 1967

16e jaargang

HUMANISTISCHE DOCUMENTATIEDIENST

Uitgave van de Stichting Humanistisch Centrum Mens en Wereld

I N H O U D S O P G A V E

<u>HUMANISTISCH VERBOND</u>	<u>BLZ.</u>
Gespreksgroepen voor buitenkerkelijken	55
Jongerenconferentie	55
Verbondsraad	55
Mens en Wereld	55
Geschenk voor d'Angremond	55
Verhoging abonnementen	56
 <u>HUMANITAS</u>	
• Nieuw Bejaardenoord van Humanitas	57
 <u>INTERNATIONAAL NIEUWS</u>	
Wereldraad van Kerken	58
Bijeenkomst uitvoerend comité IHEU	58
 <u>RADIOLEZINGEN</u>	
 <u>VAN ALLE KANTEN</u>	
Congres commentaren van:	
Het Vrije Volk	59/60
Het Vaderland	60
Arnhems Dagblad	60
Utrechts Nieuwsblad	61
Nieuwe Rotterdamsche Courant	61
Dagblad voor de Zaanstreek De Typhoon	61
De Schiedammer-Het Rotterdams Parool	62
Het Parool	62
Vrij Nederland	62/63
Kritiek op Vrij Nederland (Vrij Nederland)	63
Contact met Wereldraad (Haagsche Courant)	63
Lips belicht (Het Parool)	63/64
Nederlandse kampbeulen (Dagblad de Stem)	64
Aardig of eigenaardig (Hengeloch Dagblad)	64/65
Boekbespreking (Het Nieuw Utrechts Dagblad)	64
Boekbespreking (Elseviers Weekblad)	64/65

HUMANISTISCH VERBOND

Gespreksgroepen voor buitenkerkelijken

Zo langzamerhand beginnen deze groepen voor niet-leden in steeds meer plaatsen te werken. De deelnemers worden door een briefje en een bezoek uitgenodigd om mee te doen en in totaal hebben 650 mensen hieraan gevolg gegeven. Zij kwamen te samen in 54 groepen die resp. in Almelo, Amstelveen, Amsterdam, Apeldoorn, Assen, Arnhem, Buitenpost, Delft, Groningen, Haren, Leeuwarden, Nieuwkoop, Renkum, Rotterdam, Weesp, Winkel en Zeeland bestaan.

Hoewel de bedoeling van deze gespreksgroepen voornamelijk gericht is op het spreken over een levensovertuiging, heeft deze activiteit tot gevolg, dat sommige deelnemers besluiten lid van het Verbond te worden. In het verslagjaar 1966 waren dit er 39, waarmee het aantal vanaf het begin tot 114 is gestegen of 18% van het totaal aantal deelnemers.

Jongerenconferentie

Op 28 en 29 april heeft in de jeugdherberg "De Grasheuvel" in Amersfoort een conferentie plaats gevonden, georganiseerd door de werkgroep Jeugd en Jongeren. De opkomst en de sfeer waren heel goed, terwijl over de gehouden inleidingen van Pater Engelen en raadsman Struyk met animo werd gediscussieerd.

Verbondsraad

Teneinde uitvoering te geven aan het door het congres genomen besluit tot instelling van een Verbondsraad zijn de gewesten verzocht op korte termijn hiervoor vertegenwoordigers aan te wijzen, in overleg met de gemeenschappen. Het ligt in de bedoeling de eerste bijeenkomst van de raad in de herfst te doen plaats vinden.

Mens en Wereld

Als opvolger van dr.H. Bonger als redacteur van Mens en Wereld is benoemd de heer dr. A.L. Constandse te Haarlem. Hij zal in het najaar deze functie op zich nemen. Dr.Constandse is in het Verbond vooral bekend door zijn vele artikelen en zijn spreekbeurten. Gedurende enkele jaren was hij ook lid van het hoofdbestuur.

Geschenk voor d'Angremond

Op 4 mei is in kleine kring afscheid genomen van de centraal geestelijk raadsman D.Th.F. d'Angremond, die op die dag 65 jaar werd. Een comité had bij vele vrienden aangeklopt, om hem een waardig cadeau te kunnen aanbieden. Het resultaat was van een dergelijke omvang, dat hij met zijn vrouw in de naaste toekomst een grote reis kan gaan maken.

Dit betekent overigens niet, dat d'Angremond uit het werk verdwijnt. Hij zal nog vele werkzaamheden blijven vervullen, waarbij hij voornamelijk in allerlei besturen het Verbond zal vertegenwoordigen.

Verhoging abonnementen

De voortgaande stijging van druk- en portokosten maken een verhoging van de abonnementsprijzen van de uitgaven van het Verbond nodig. Met ingang van 1 januari 1968 zal deze verhoging ingaan, waardoor Mens en Wereld f 9,50 per jaar gaat kosten, Het Woord van de Week f 7,50 en Rekenschap f 13,50.

De Nederlandse Vereniging voor Maatschappelijk Werk
"HUMANITAS"

Nieuw Bejaardenoord van Humanitas

Het Vrije Volk van 29 april bericht dat op vrijdag 5 mei door mevr. drs. J. Dekhuijzen-Seehuizen het nieuwe bejaardentehuis van Humanitas, het Gerrit Spronkershuis, in gebruik zal worden gesteld.

"Het is na het Jan Meertenshuis en het Johan Brautigamhuis, het derde bejaardenoord van de Stichting tot huisvesting en verzorging van bejaarden, Humanitas. Het Gerrit Spronkershuis omvat op een gunstig en vrij gelegen terrein van 7500 m² een verzorgingstehuis voor 94 bejaarden en 40 zelfstandige bejaardenwoningen in twee lagen. Deze woninkjes zijn geheel in beheer van de Bouwvereniging "Onze Woning" waarvan de heer Gerrit Spronkers ere-voorzitter is. Humanitas exploiteert het verzorgingstehuis.

Evenals bij de twee andere bejaardenoorden van Humanitas is bij de toelating van bewoners van het Spronkershuis uitsluitend gelet op de verzorgingsbehoefte van de gegadigden.

L-vormig

In het verzorgingstehuis, dat vijf verdiepingen op een onderhuis telt, bevinden zich op de eerste vier etages 72 eenpersoons en elf tweepersoons appartementen. De vijfde etage is gereserveerd voor dienstwoningen en logeerkamers. In het tehuis is ook een ziekenafdeling en een 120 m² grote recreatiezaal. De 40 zelfstandige tweekamerwoningen zijn ten oosten van het verzorgingstehuis gelegen in een L-vormig blok in twee bouwlagen. Het gehele gebouw heeft centrale gasverwarming. De bouw is uitgevoerd door de Arbeiders Coöperatie voor het uitvoeren van bouwwerken Rotterdam naar ontwerp van architectenbureau Gouwetor en Mulder.

INTERNATIONAAL NIEUWS

Wereldraad van Kerken

De voorzitter van de International Humanist and Ethical Union, Prof.dr. J.P. van Praag heeft een gesprek gehad met een van de topfiguren van de Wereldraad van Kerken, de heer Rev.A. Dominique Micheli, die de Raad bij de Verenigde Naties vertegenwoordigt. De ontmoeting was mede tot stand gekomen door bemiddeling van prof.dr. H. Berkhof te Leiden.

De bedoeling was de mogelijkheden af te tasten van meer contact tussen de Wereldraad en de IHEU, zoals dit ook met het secretariaat voor de niet-gelovigen in Rome het geval is geweest. Bij het gesprek werd overeengekomen, dat enkele vertegenwoordigers van de IHEU in juli a.s. een bezoek zullen brengen aan het secretariaat van de Wereldraad in Genève. Daarbij zal worden nagegaan of en welke mogelijkheden er zijn voor de voortzetting van dit eerste contact.

Bijeenkomst uitvoerend comité IHEU

De jaarlijkse vergadering van dit comité, dat als dagelijks bestuur fungeert, zal zoals gebruikelijk plaats vinden in het Erasmushuis in Utrecht en wel op 9 en 10 juli a.s.. Op de agenda staan behalve de bespreking van de jaarverslagen van secretaris en penningmeester ook de situatie van de aangesloten organisaties en de toelating van nieuwe leden. Een belangrijk punt is de nieuwe vorm van het mededelingenblad "International Humanisme" dat een andere redacteur krijgt en waarvoor de secretaris van de IHEU, Tolbert H.McCarroll een plan heeft ingediend. Ook de voortgang van het Bihar-project komt in discussie, terwijl de organisatie van het Europese congres, dat in 1968 in Hannover plaats vindt, uitvoerig moet worden bekeken.

. . .

RADIOLEZINGEN

26/5 vrij.	22.25 uur:	Kort commentaar	(Hilversum I)
29/5 ma.	19.40 uur:	M.Rudelsheim-Hamer: Midden in de wereld	(Hilversum II)
2/6 vrij.	22.25 uur:	Kort commentaar	(Hilversum I)
5/6 ma.	19.40 uur:	Prof.W.van Dooren, Hum.perspektief	(Hilversum II)
9/6 vrij.	22.25 uur:	Kort commentaar	(Hilversum I)
12/6 ma.	19.40 uur:	Dr.A.J.Wichers:Tegenstellingen	(Hilversum II)
16/6 vrij.	22.25 uur:	Kort commentaar	(Hilversum I)
19/6 ma.	19.40 uur:	A.L.Constandse:"Van God verlaten"	(Hilversum II)
19/6	Televisie-uitzending van 19.00 - 1930 uur.	Nederland I	
26/6 ma.	19.40 uur:	G.A. Kooy: titel nog niet bekend	(Hilversum II)

. . .

VAN ALLE KANTEN

Congres-commentaren

Natuurlijk beginnen wij de rubriek Van Alle Kanten ditmaal met een bloemlezing perscommentaren over het congres dat op 15 en 16 april te Utrecht werd gehouden in het N.V. Huis.

Om te beginnen, Het Vrije Volk van 18 april:

"Ook de voorzitter van het Humanistisch Verbond, prof.dr. J.P. van Praag, sprak van "het gezicht van de humanist", waarnaar het congres had te speuren. Bij het nieuwe levensgevoel is nog geen levenskijk gevonden, opperde hij. Daaruit wil hij ook de agressie verklaren die zich beurtelings richt tegen regenten en provo's, met geweldloze uitdaging of onbeheerst geweld. "Maar waarachtigheid, vrijheid, rechtvaardigheid en menselijkheid verkommeren er bij."

Over de politiek zei de bondsvoorzitter: "Van een gezonde democratie zal naar humanistische opvatting in Nederland wel niets komen, zolang een duidelijke verkiezingsuitspraak verhinderd wordt door de traditionele positie van de confessionele partijen."

Op een andere pagina van dit blad, onder de kop: "Wat willen wij nu eigenlijk?" viel nog o.m. te lezen:

"Wij zijn nu 21 jaar oud, zo klonk de redenering. Wij zijn zo goed als volledig erkend in het land, praten op allerlei niveaus mee met christenen en anderen, maar nu de strijd op de barricaden die ons samenbond is uitgewoed, komt de vraag: wie zijn wij, wat willen wij nu eigenlijk? Wij moeten gaan nadenken over onze "identiteit", onze eigen-aardigheid als humanisten.

Het was vooral hoofdbestuurslid P. Spigt, die de zaak in een pre-advies nogal radicaal stelde. Aldus: de humanist moet herkenbaar zijn. Wij werken met talloze afgesleten termen en grote woorden, maar moeten nu vraagtekens zetten achter onze vaagheden. Wij hebben onze exclusiviteit in de samenleving te rechtvaardigen en willen duidelijk formuleren wat ons van anderen onderscheidt.

Hoe vieren wij onze feesten? zo zei de heer Spigt. Bij een kerstboom zonder engeltjes? En hoe gaan wij om met ons verdriet, wat denken wij van misdaad en straf?

De hoogleraar G.A. Kooy nam het duidelijkst stelling tegen deze eis van herkenbaarheid. Desnoods hebben wij enige dozijnen engeltjes bij de kerstboom, merkte hij op. Ook de omgang met het verdriet behoeft niet geregeld te worden vanuit het hoofdbureau in Utrecht. Hij gaat liever op zoek naar de "humanistische mens" dan naar "de humanist". Het gaat er om samen met anderen te werken aan de vermenschlijking van de wereld". Om daarin geloofsgetrouw te zijn, hebben wij een organisatie als het HV nodig. Hij zag er niets verdrietigs in als daar een verstandshuwelijk van zou komen tussen het verbond en de kerken."

En op weer een andere pagina:

"Zijn openheid, non-conformisme, anti-dogmatische gezindheid specifieke kenmerken van de humanist? Neen, ze zijn ook elders te vinden, bij voorbeeld binnen het christendom van vandaag. Bovendien worden het "horizontaal denken" en de drang naar "humanisering van de wereld" bon ton in de theologie - en ook daarom kost het een humanist meer moeite zijn

eigen grenzen te trekken.

Is het dan nodig nog nadrukkelijk te vragen naar de typisch eigen overtuiging, of op te sporen hoe een humanist kerstfeest viert, leed verwerkt, over misdaad en straf oordeelt (voorbeelden uit het preadvies)? Wie vol ijver gaat graven naar wat hem van anderen onderscheidt (zoals dit preadvies wil), dreigt een nieuwe ideologie in huis te halen. Het moet voor het HV veel meer de moeite waard zijn met alle beschikbare mankracht wetenschappelijke studies voort te zetten, sociale daden te blijven stellen, te inspireren tot meer vormingswerk en in projecten met niet-humanisten samenwerking te zoeken. "Herkenbaarheid" ontstaat niet door uitgekende grondslagen en normeringen, maar wel door begrip voor de goed-bijbelse zegswijze: "Aan de vruchten herkent men de boom".

Het Vaderland van 14 april:

"Het congres van zaterdag en zondag zal dus zijn gericht op herkenning van het eigen gezicht. Het gezicht van 16.000 leden, de huidige aanhang die uit een netto-toeneming van 1000 leden per jaar is gegroeid. "Een bewijs dat het humanisme een bron van inspiratie kan zijn. Maar ook een bewijs dat de aantrekkelijkheid toch te zwak is om van de twee miljoen buitenkerkelijken in ons land een erg belangrijk aandeel te grijpen". Het interne en externe beleid voor de komende jaren zal daarom grondig worden uitgestippeld. Ook zal het congres zich moeten uitspreken over de instelling van een Verbondsraad, voornamelijk bedoeld als instrument om naast de regionale conferenties de democratische meningsvorming doeltreffend te dienen."

Arnhems Dagblad van 17 april:

"Niet minder dan elf bestuursleden, onder wie de hoogleraren Stuiveling, Van der Wal en Schaper, en de ondervoorzitter J. Bijleveld, zijn afgetreden, in de plaats van wie drie nieuwe leden gekozen werden. Nieuw is de benoeming van een algemeen directeur en de instelling van een verbondsraad. Het Humanistisch Verbond telt momenteel ruim 16.000 leden, verdeeld over ongeveer 80 plaatselijke gemeenschappen.

Een en ander hangt nauw samen met de nieuwe fase, die het Humanistisch Verbond ingaat, nu zijn plaats in de Nederlandse samenleving formeel erkend is, en deze erkenning moet worden gehonoreerd met daden. Met name de gemeenschappen hebben in het verleden onvoldoende gefunctioneerd op plaatselijk niveau, mede omdat het verenigingskader te veel werd opgeëist voor centrale taken op nationaal niveau.

Zeer levendig is er gediscussieerd over de vraag, welke nu de eigen identiteit en de specifieke inbreng van het humanisme in deze tijd is. Door het congres is aan het hoofdbestuur opgedragen zo spoedig mogelijk met een uitgewerkte beleidsnota te komen. Punten van ernstige zorg vormen de geldmiddelen, het gebrek aan kadermensen en de geringe toename van het ledental.

Voor de eerste maal werd het humanistische congres bijgewoond door een vanwege het Nederlands episcopaat aangewezen waarnemer, drs. Daniël de Lange, studiesecretaris van de St. Willibrordvereniging. Het humaniseringsproces binnen de kerken werd begroet als positief aanknopingspunt voor samenwerking; gepleit werd voor een zo groot mogelijke deelname aan het maatschappelijk leven met vermindering van iedere vorm van isolement.

Utrechts Nieuwsblad van 17 april:

"Na lange discussies - er werd ook in secties vergaderd - kwam het congres bij acclamatie tot de volgende opdracht aan het hoofdbestuur: verstrekken uiterlijk in oktober 1967 van een vertrouwelijke, interne eerste beleidsnota betreffende planning van activiteiten en de hiermee corresponderende budgettering, mankracht en organisatiestructuur aan de gewest- en gemeenschapsbesturen.

Deze en volgende nota's dienen, naast overige naar het oordeel van het hoofdbestuur belangrijke aspecten, in elk geval de volgende onderwerpen te bevatten: hoe het humanisme beter verstaanbaar is te maken, activiteiten op wetenschappelijk, filosofisch en overig cultureel terrein, geestelijke verzorging en praktisch humanisme, jeugd- en jongerenwerk en interne organisatie van het verbond."

Nieuwe Rotterdamsche Courant van 15 april:

"De voorzitter van het Humanistisch Verbond, prof.dr. J.P. van Praag, heeft bij de opening van het congres een korte rede uitgesproken. Hij heeft het congres een keerpunt in het bestaan van het verbond genoemd. De strijd om erkenning van het moderne humanisme is in de twintig jaar van het bestaan van het verbond tot een goed einde gebracht.

In het preadvies van de heer P. Spigt wordt ondermeer gezegd, dat de gevestigde machten op levensbeschouwelijk gebied feitelijk van het verbond een voorschot hebben geaccepteerd. Dit voorschot moet nog door een inbreng van het verbond worden terugbetaald. Integratie van humanisten in de Nederlandse samenleving betekent niet alleen maar aanpassing doch invoeging en meedoen naar eigen aard. Praktisch betekent dat, naar de mening van de heer Spigt, dat er een ernstige poging moet worden gedaan om het beslist eigene, het anders-zijn bewust te worden, duidelijk te formuleren en niet te verloochenen.

In de commentaar van prof. Kooy staat onder meer te lezen dat taak en plaats van het Humanistisch Verbond dienen te worden bepaald van het gezichtspunt uit dat het gaat, niet om de eigenaardigheid van de humanist zozeer, maar om die van de humane mens.

De heer Neervoort meent in zijn commentaar, dat het Humanistisch Verbond in de plaatselijke samenleving nog niet die grote plaats inneemt als op landelijk niveau het geval is. Om hier verandering te brengen zullen maatregelen op organisatorisch terrein nodig zijn, schrijft hij."

Dagblad voor de Zaanstreek De Typhoon van 17 april:

"Het gaat in deze tijd om de geestelijke weerbaarheid", zei de heer Van Praag. "Om daaraan iets te kunnen bijdragen, zullen wij meer helderheid moeten hebben omtrent onszelf. Wat wij beogen is geen sektarisme, maar een duidelijke bepaling van onze plaats en onze taak. Niet om ons af te zonderen, maar om onze levensovertuiging effectief te kunnen maken in de ontmoeting met anderen." Zij kan naar het oordeel van prof. Van Praag een praktisch richtsnoer zijn in de verwarring, waarin velen verkeren. Die verwarring is niet ongewoon in tijden van snelle verandering. De motor van al die veranderingen is de ongedachte uitbarsting van techniek en wetenschappelijk denken.

Humanisme doet een beroep op de mens om zijn bestaan zelf te bestemmen, maar het beklemtoont tegelijk, dat mensen op elkaar zijn aangewezen. Het is meer een methode dan een pasklaar antwoord. De humanistische organisatie fungeert bovendien als een braintrust, gericht op onbelemmerd ordenend denken over menselijke mogelijkheden," aldus prof. Van Praag."

De Schiedammer-Het Rotterdams Parool- van 15 april:

"Van een gezonde democratie zal naar humanistische opvatting in Nederland wel niets komen, zolang een duidelijke verkiezingsuitspraak verhinderd wordt door de traditionele positie van de confessionele partijen".

Dit zei prof.dr. J.P. van Praag vanmiddag bij de opening van het tweejaarlijkse congres van het Humanistisch Verbond dat vandaag en morgen in Utrecht wordt gehouden.

Een ondernemend politicus zei onlangs, aldus prof. Van Praag, dat naar zijn mening democratie "georganiseerd wantrouwen" zou zijn. Ik weet niet of hij helemaal beseftte dat dit altijd de geijkte frase van de anti-democraten is geweest. Georganiseerd wantrouwen betekent besluiteloosheid bij gebrek aan vertrouwen, demagogisch gekrakeel en minimale informatie. Prof. Van Praag kenmerkte democratie als: georganiseerd overleg, gekenmerkt door maximale informatie, kritische gedachtenwisseling en zoveel mogelijk gezamenlijke besluitvorming."

Het Parool van 21 april:

"Naast deze plaatsbepaling werd gepoogd met elkaar een nieuwe marsroute op te stellen. Het gaat om vernieuwing en humanisering van de samenleving, maar hoe bereiken we dit? Hoe stellen we ons op als humanisten ten aanzien van de grote vragen van oorlog en vrede, seksualiteit, gezag, arbeidsethiek, ontwikkelingshulp. Andere vragen: schieten we persoonlijk en als humanistische gemeenschappen niet te kort in deelname aan en betrokkenheid op plaatselijke initiatieven van algemeen belang. Hoe dragen we meer medeverantwoordelijkheid in het maatschappelijk verkeer?"

Vrij Nederland van 22 april liet Jan Rogier aan het woord:

"Als men grofweg moet vaststellen, dat naast de ongeveer twee miljoen geregistreerde onkerkelijken in Nederland een groot deel van de kerkelijk ingeschrevenen in feiten buitenkerkelijk zijn en leven, dan mag duidelijk zijn, dat er een proces aan de gang is, waarbij begeleiding van die ontwortelde mensen dringende noodzaak is. Meer dan de helft van de Nederlandse bevolking, voor het grootste deel opgevoed in zekerheden en vaste normen, is dakloos geworden, of liever heeft het oude huis verlaten en zijn intrek genomen in de eenvormige opbergruimten aan de randen van de grote steden, zonder een kerk, een kroeg, eigen kapitaal en een eigen politieke partij. Dus zonder andere oriëntatiepunten dan de kleine materiële zaken als auto, televisie etc.. Die massa vormt de potentiële aanhang voor een nieuwe inspiratie, maar het komt er dan wel op aan uit welke hoek die inspiratie komt. Prof. Kooy heeft terecht gezegd dat het een dringende oecumenische opgave is van het Humanistische Verbond de vermenschelijking uit te dragen om de de-humaniteit tegen te gaan. Als de kerken daar ook aan werken, dan dient het H.V. met hen samen te werken.

Dit congres van het H.V. was nog geen keerpunt, het kan de aanloop geweest zijn tot een keerpunt, als bestuur en leden ervan overtuigd zijn, dat de ontworteling van een brede massa van mensen een groot gevaar voor de mensheid in zijn geheel vormt, omdat elke totalitaire ideologie uit angst geboren, een geestelijk vacuüm vult. Maar bevrijding is een zwaardere opgave dan knechting."

Het zal de lezer waarschijnlijk opgevallen zijn, dat de meeste kranten wel tevreden waren met de openingsrede van de Verbondsvoorzitter, dat slechts een enkele de moeite heeft genomen aandacht te besteden aan het pre-advies van Spigt met de commentaren daarop van Kooy en Neervoort, dat de rede van de ondervoorzitter niet genoemd wordt en het werk van het forum met de levendige discussie die er op volgde slechts wordt aangestipt.

Kritiek op Vrij Nederland

Vrij Nederland van 6 mei publiceerde een ingezonden stuk naar aanleiding van het artikel van Jan Rogier over ons congres op 15 en 16 april:

"Ruim een jaar geleden, 19-2-'66, meende Jan Rogier d.m.v. een artikel in Vrij Nederland, een aanval op het beleid van het Humanistisch Verbond te moeten doen. Een aantal weken daarna, op 3-4-'66, kwam het in zijn toelichting op bovengenoemd artikel tot uiting dat 't één en ander bedoeld was als een prikkel om tot verdere radicalisering en duidelijke standpuntbepaling binnen het H.V. te komen. Nu in zijn verslag vermeld in VN van 22-4-'67, zijn wederom enkele op- en aanmerkingen te lezen, welke niet direct vlijend voor het H.V. te noemen zijn. Wellicht dienen zij ook als prikkels? Zo ja, dan wordt het zo langzamerhand tijd dat een dergelijk prikkelcentrum eens wat meer op de voorgrond treedt en daadwerkelijk deel gaat nemen aan de verdere uitwerking van de uitgezonden prikkels. Zo nee, dan kunnen we het geheel misschien beter in het archief opbergen onder de letter K van: Koekoek-iaans geleuter."

Contact met Wereldraad

Op de donderdag voorafgaande aan het congres belegde het Humanistisch Verbond een persconferentie, uit de Haagsche Courant van 14 april nemen wij over:

"Prof.dr. J.P. van Praag, voorzitter van het Humanistisch Verbond, legde donderdagavond het eerste officiële contact tussen zijn organisatie en de Wereldraad van Kerken tijdens een gesprek, dat hij had met prof.dr. H. Berkhof en ds. D. Micheli, leidende figuren in de Wereldraad, die op het ogenblik in Scheveningen vergaderen. Dit gesprek valt ongeveer samen met het zeventiende congres van het Hum. Verbond, dat zaterdag en zondag in Utrecht zal worden gehouden. Op een persconferentie vooraf zei prof. Van Praag, dat de humanistische gedachte in de afgelopen twintig jaar wel is erkend (o.m. tot uiting komend in de geestelijke verzorging van gevangenen en van militairen), maar dat het er nu ook om gaat herkend te worden."

Lips belicht

Het Parool van 22 april wijdde een lang artikel van de hand van Jac. Roos aan persoon en werk van de heer H. Lips, wij nemen over:

"Als dienstplichtige moet je uiteraard dienst doen, anders moet je gewetensbezwaren aanvoeren. Maar verder kan je ook in het leven blijven denken wat je wilt, alleen mag je dat niet altijd uitspreken. Maar dat is in een bedrijf toch ook zo? Die geestelijke verzorging in kazerne of vormingscentrum geeft nu juist gelegenheid om de gedachten, hoe die ook zijn, uit te spreken. Ze werkt wel in de strijdkrachten, maar is er geen deel van. Ik ben niet gebonden aan de doeleinden van de strijdkrachten, anderzijds ben ik er ook niet om ze te bestrijden. Maar namens het Humanistisch Verbond en namens de kerken is de geestelijke verzor-

ging er om mensen terzijde te staan bij hun geestelijke ontplooiing en stellingname. Ook de mens die moeilijkheden heeft met de militaire dienst, die niet past in de dienst, kan vrijuit spreken."

Aan het slot van het artikel kwam een schema voor, het lijkt - zelfs voor insiders - van belang dit nog eens door te lezen!

"Tenslotte een schema met cijfers: onder het Humanistisch Verbond valt de geestelijke verzorging: in gevangnissen, werkkampen, ziekenhuizen en voor militairen. Humanitas zorgt voor het maatschappelijk werk. Het Humanistisch Thuisfront heeft vijf militaire tehuizen. Wat de humanistische geestelijke verzorger in de strijdkrachten betreft, is in september a.s. de proefperiode van drie jaar afgelopen. In 1964 is gedacht aan 2000 militairen; nu zijn er 4000 die humanistische geestelijke verzorging ontvangen.

In het Coornherthuis in Driebergen worden per week twee cursussen gegeven met een gemiddeld aantal van 35 deelnemers. Dat betekent dat hier 27 à 2800 man per jaar doorheen gaat. In de kazernes worden lessen gegeven over levensbeschouwelijke problemen, waarbij meestal aangesloten wordt op de actualiteit. Daarnaast is er nog de individuele geestelijke verzorging, maar met vijf raadsmanen het hele land bestrijken valt niet mee.

Het is duidelijk dat de heer Lips hoopt op uitbreiding van zijn staf. Met september?"

Nederlandse kampbeulen

Onderstaand commentaar uit dagblad De Stem van 29 april publiceren wij graag in zijn geheel:

"In "Mens en Wereld", het officiële orgaan van het Humanistisch Verbond, is een discussie gevoerd over toestanden in de interneringskampen, waar - direct na de oorlog - NSB-ers e.d. gevangen gehouden zijn. In de interneringskampen zijn dingen gebeurd, die niet door de beugel konden. Dit moet erkend worden. Het gaat echter bepaald veel te ver, zoals door enkele brieven-schrijvers in "Mens en Wereld" werd gedaan, de Nederlandse na-oorlogse interneringskampen op één lijn te stellen met Duitse concentratiekampen. In deze laatste werd volgens een doelbewuste methode vermoord en gemarteld. De misdragingen van "Nederlandse kampbeulen" kwamen echter voort uit de wraakpsychose, die na vijf jaar Nazi-terreur een ontlading zocht.

Een van de brieven-schrijvers in "Mens en Wereld" schreef: Van de veertig joden, die ik uit mijn omgeving kende, heb ik er twee teruggezien. De ongeveer zeventig mensen, waarvan ik wist, dat zij voor hun houding tijdens de oorlog met internering en/of berechting hebben geboet, zijn allen teruggekeerd.

De brieven-schrijver blijft anoniem. Waarom? "Ik werk, zegt hij, in een bedrijf, waar een ex-politieke delinquent (die ongeveer 6 jaar heeft gezeten) de scepter zwaait. Hij is nog niet van gedachten verandert." De volgende week hebben wij Dodenherdenking en iets wat alleen in Nederland "Nationale Feestdag" kan worden genoemd. Blijkens de ervaringen van bovenbedoelde anonieme brieven-schrijver blijven dit zinvolle dagen."

Aardig of eigenaardig?

De heer W. Coenders uit Deventer heeft tijdens een zondagmorgenbijeenkomst in het natuurvriendenhuis Krikkenhaar een lezing gehouden over: Die

(eigen)aardige humanisten toch!" Het gebeurde tijdens een gewestelijke familiedag door de Almeloze gemeenschap georganiseerd. Uit het Hengelosch Dagblad citeren wij:

"Als de humanist ergens door gekenmerkt wordt, dan is het door een dodelijke ernst", meende de heer Coenders. "Ik heb de indruk, dat wij dichter bij het calvinistisch zondenbesef staan dan bij de Roomse blijheid". Spijtig, maar met een glimlach stelde hij in dit verband, dat er nog steeds meer moppen over pastoors de ronde doen dan over humanistische geestelijke verzorgers.

Over het wezenlijke van de humanist maakte de heer Coenders ook nog enkele ironische opmerkingen, die niet van zelfspot ontbloot waren. Eigenschappen, waaraan men de humanist eigenlijk niet zou moeten herkennen, zijn volgens spr.: zekere overschatting van het intellect, dodelijke ernst, al te grote eerbied voor het weten en het altijd beter willen weten.

Zijn kritisch ironische analyse bracht de heer Coenders tenslotte tot het uitspreken van de wens, dat de buitenstaander voortaan niet zal spreken van "die eigenaardige humanisten", maar over "die aardige humanisten". In discussie treden over zijn causerie wilde de heer Coenders na afloop niet. "Het is een badinage geweest", zei hij, "geen lezing".

Twee boekbesprekingen

Het Nieuw Utrechts Dagblad van 22 april over: "Geschiedenis van het Humanisme in Nederland":

"Ieder, die in de loop der eeuwen een bijdrage leverde tot het zelfstandige denken, wordt door de humanisten gezien als hun voorloper. In de GESCHIEDENIS VAN HET HUMANISME IN NEDERLAND kan men ze vinden, de denkers die zich bevrijdden van een bepaalde dwang. Te beginnen bij Geert Groote (die zeker geen vrijdenker was!) gaat het via Erasmus en andere groten, via Multatuli en Domela Nieuwenhuis tot en met Leo Polak. De schrijver Dr. A.L. Constandse zet zich graag af tegen de kerk. De keuze van zijn figuren lijkt soms wat willekeurig. In zijn laatste hoofdstuk besteedt hij aandacht aan de "God is dood"-theologie, die volgens hem een stap is op de weg naar humanisme. (Kruseman, Den Haag; f 8,90)."

Elseviers Weekblad van 6 mei over het boek: "Wat geloof uw buurman?"

"Het boek van de journalist J.W. Jongedijk is een voortreffelijke uitwerking van een uitspraak van dr. C.J. Straver in zijn proefschrift: Massacommunicatie en godsdienstige beïnvloeding, dat "feitelijke informatie voor beïnvloeding van de moderne mens beter is dan interpretatie!" Hoewel bij Jongedijk de gedachte aan beïnvloeding niet heeft voorgezeten, voltrekt het "mededeelzaam gebeuren" van de beschrijving van het geloof van de buurman zich in informatieve en niet, zoals maar al te vaak gebeurt, in interpretatieve stijl.

De mate aan objectiviteit waarin dit gebeurt wordt nog vergroot door het feit dat iedere beschrijving van een stroming, beweging, kerk of sekte gevolgd wordt door een vraaggesprek met een markant belijder van de beschreven beweging. Zodoende is onder de titel: "Wat gelooft uw buurman?" een aantal boeiende opstellen bijeengebracht, voorzien van een literatuur-opgave en inzicht verschaffend in de geloofsopvattingen en houding van Mormonen, Jehova's getuigen, Spiritisten, Humanisten, Heilssoldaten, Vrijmetselaren en vele andere godsdienstige stromingen en bewegingen.